

Udržateľnosť v potravinovom dodávateľskom reťazci

Anotácia

Potravinový cyklus – od jeho výroby, cez spotrebu až po spracovanie odpadu – má vplyv na prírodu, bezpečnosť potravín a naše zdravie. Súčasný reťazec výroby potravín v Európe nie je dlhodobo udržateľný, pretože trpí životné prostredie. Trvalo udržateľná výroba potravín je zložitá otázka a znamená zmenu postojov a opatrení v oblasti poľnohospodárstva, potravinárstva a súvisiacich odvetví, právnych predpisov a správania spotrebiteľov.

Potravinový reťazec, potravinový systém

Potravinový reťazec

Základom potravinového práva je nariadenie (ES) č. 178/2002 z 28. januára 2002, ktorým sa ustanovujú **všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva**, zriaďuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovujú postupy v záležitostiach bezpečnosti potravín.

"Je potrebné prijať opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa nebezpečné potraviny neumiestňovali na trh a aby boli zavedené systémy na identifikáciu a riešenie problémov bezpečnosti potravín, aby sa zabezpečilo riadne fungovanie vnútorného trhu a ochrana ľudského zdravia. Podobné otázky by sa mali riešiť v oblasti bezpečnosti krmív. preto je vhodné zahrnúť do potravinového práva požiadavky na krmivá, najmä na ich výrobu a používanie, ak je takéto krmivo určené pre zvieratá určené na výrobu potravín, bez toho, aby boli dotknuté podobné požiadavky, ktoré sa v súčasnosti používajú a ktoré sa budú uplatňovať v budúcnosti v právnych predpisoch týkajúcich sa krmív, uplatniteľných na všetky zvieratá, vrátane spoločenských zvierat."

na zabezpečenie bezpečnosti potravín je potrebné zohľadniť všetky aspekty reťazca výroby potravín ako celku, od prvovýroby a výroby krmív až po predaj alebo dodávku potravín spotrebiteľovi, keďže každé prepojenie môže mať potenciálny dopad na bezpečnosť potravín; Takmer všetky komodity prechádzajú nasledujúcimi fázami potravinového reťazca v rôznych formách a množstvách:

1. Prvovýroba = prvovýroba

chov zvierat alebo pestovanie plodín vrátane zberu, dojenia a držania zvierat určených na výrobu potravín pred zabitím. Zahŕňa aj lov zvierat, rybolov a zber lesného ovocia. Je tiež potrebné zohľadniť produkciu zvierat, ktoré možno použiť ako krmivo (napr. ryby), a iné poľnohospodárske vstupy na úrovni prvovýroby, ktoré môžu mať priamy alebo nepriamy vplyv na bezpečnosť potravín.

2. Fázy výroby, spracovania a distribúcie potravín a jedál (priemyselne vyrábaných)

akýkoľvek stupeň, vrátane dovozu, od prvovýroby potravín po skladovanie, prepravu, predaj alebo dodávku konečnému spotrebiteľovi, vrátane, kde je to vhodné, dovozu, produkcie, výroby, skladovania, prepravy, distribúcie, predaja a dodávky krmív.

3. Spotrebiteľ

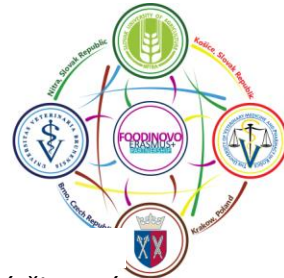
Konečný spotrebiteľ je spotrebiteľ potravy, ktorý nepoužíva potravinu v priebehu prevádzky potravinárskeho podniku alebo jeho činnosti.

Na zabezpečenie komplexného prístupu k potravinovému reťazcu bol zriadený Stály výbor pre potravinový reťazec a zdravie zvierat, [ktorý má pomáhať](#) Európskej komisii pri vykonávaní [opatrení](#) v oblasti bezpečnosti potravín na rôznych úrovniach potravinového reťazca.

Potravinový systém

Potravinový systém zahŕňa všetky procesy súvisiace s výrobou a používaním potravín vrátane vplyvov na životné prostredie. Potravinový systém zahŕňa výrobu potravín a dodávateľské reťazce, potravinové prostredie, správanie spotrebiteľov, stravovanie a zdravie, ako aj sociálne, hospodárske a environmentálne vplyvy každého z týchto faktorov.

Dnešné potravinové systémy sú zodpovedné za takmer tretinu emisií skleníkových plynov a spotrebúvajú značné množstvo prírodných zdrojov.

Ako začať s udržateľnou výrobou?

A dosiahnuť výrobnú metódu, ktorá využíva procesy a systémy, ktoré neznečisťujú životné prostredie, šetria neobnoviteľnú energiu a prírodné zdroje, sú ekonomicky efektívne, sú bezpečné pre pracovníkov, komunity a spotrebiteľov a neohrozujú potreby budúcich generácií?

Európske potraviny sú už globálnym modelom potravín, ktoré sú bezpečné, dostatočné, výživné a vysokej kvality. Je to spôsobené dlhodobými politikami EÚ na ochranu zdravia ľudí, zvierat a rastlín a úsilím poľnohospodárov, rybárov a výrobcov v oblasti akvakultúry. Európske potraviny by sa teraz mali stať celosvetovou normou udržateľnosti.

Poľnohospodárstvo EÚ je jediným významným systémom na svete, ktorý znížil emisie skleníkových plynov (o 20 % od roku 1994). Dokonca ani v rámci EÚ však tento pokrok nie je lineárny ani homogénny vo všetkých členských štátoch. Výroba, spracovanie, maloobchodný predaj, balenie a preprava potravín tiež významne prispievajú k znečisteniu ovzdušia, pôdy a vody a emisiám skleníkových plynov a majú tiež vážny vplyv na biodiverzitu. Preto hoci sa prechod EÚ na udržateľné potravinové systémy už v mnohých oblastiach začal, potravinové systémy zostávajú jednou z hlavných príčin zmeny klímy a zhoršovania životného prostredia. Je naliehavo potrebné znížiť závislosť od pesticídov a antimikrobiálnych látok, znížiť nadmerné hnojenie, rozšíriť ekologické poľnohospodárstvo, zlepšiť dobré životné podmienky zvierat a zvrátiť stratu biodiverzity.

Nasmerovanie potravinových systémov na udržateľnú cestu prináša aj nové príležitosti pre aktérov v potravinovom hodnotovom reťazci. Nové technológie a vedecké objavy v kombinácii so zvyšujúcim sa povedomím verejnosti a dopytom po udržateľných potravinách budú prínosom pre všetky zainteresované strany.

Bude to znamenať aj zmeny stravovacích návykov, ako aj príležitosti na vývoj nových potravinových výrobkov (napr. alternatívnych bielkovinových výrobkov), zlepšenie stravovacieho poradenstva a rozvoj inovačných postupov na zníženie strát a plytvania.

Európska komisia chce svojou stratégiou "**z farmy na stôl**" vytvoriť takýto systém, t. j. systém, ktorý zabezpečí bezpečnosť potravín aj ochranu prírody.

Stratégia zahŕňa širokú škálu aspektov súvisiacich so stravovaním. Siahá od znižovania množstva používaných pesticídov cez nové pravidlá chovu hospodárskych zvierat, minimalizáciu plytvania potravinami a pravdivé označovanie až po udržateľné poľnohospodárstvo šetrné k životnému prostrediu a celkovú ekologizáciu poľnohospodárskej politiky EÚ. Stratégia doplní existujúce právne predpisy EÚ a vytvorí komplexný rámec pokrývajúci celý reťazec výroby, dodávky a spotreby potravín.

Stratégia EÚ pre spravodlivé, zdravé potravinové systémy šetrné k životnému prostrediu

Význam výroby potravín

Potravinový systém EÚ zabezpečuje čerstvé a bezpečné potraviny pre všetkých Európanov. Výroba potravín nie je len životne dôležitou službou, ale aj zdrojom príjmov. Agropotravinový reťazec EÚ poskytuje potravinovú bezpečnosť viac ako 400 miliónom občanov a je jedným z hlavných hospodárskych odvetví EÚ. Má však významný vplyv na životné prostredie. Súčasný

potravinový model má negatívny vplyv aj na zdravie ľudí, čo vedie k nadváhe viac ako 50 % dospelých v Európe.

Preto EÚ pracuje na zmene spôsobu výroby a spotreby potravín v Európe.

S cieľom:

- znížiť environmentálnu stopu potravinových systémov
- posilniť odolnosť potravinových systémov voči krízam
- naďalej zabezpečovať, aby budúce generácie mali prístup k zdravým a cenovo dostupným potravinám

Pandémia COVID-19 ukázala, aké dôležité je mať spoľahlivý a odolný potravinový systém, ktorý funguje za každých okolností a je schopný zabezpečiť, aby občania mali prístup k dostatočným dodávkam cenovo dostupných potravín. Vďaka tejto pandémie sme si tiež intenzívne uvedomili prepojenia medzi zdravím, ekosystémami, dodávateľskými reťazcami, spotrebiteľskými návykmi a obmedzeniami planéty.

Stratégia "z farmy na stôl" (F2F) alebo z farmy na stôl

Stratégia F2F je základom poľnohospodárskej politiky EÚ, ktorej cieľom je, aby boli potravinové systémy spravodlivé, zdravé a šetrné k životnému prostrediu.

F2F je súčasťou takzvanej "slobody pohybu". **Európska zelená dohoda** (= zelená dohoda). Cieľom európskej zelenej dohody a stratégie F2F je vytvoriť nový systém, v ktorom budú príroda, potravinové systémy a biodiverzita vo väčšej rovnováhe, budú chrániť zdravie a blahobyt občanov a zároveň zvýšia konkurencieschopnosť a odolnosť. Európska zelená dohoda je zastrešujúcim dokumentom pre jednotlivé iniciatívy a stratégie, napr.:

- Európsky právny predpis v oblasti klímy
- **Stratégia z farmy na stôl**
- Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity
- Akčný plán pre obehové hospodárstvo
- Akčný plán pre ekologickú poľnohospodársku výrobu
- Stratégia EÚ pre chemické látky
- Stratégia EÚ pre metán
- Akčný plán nulového znečistenia
- Mechanizmus kompenzácie uhlíka na hraniciach

Nie všetky plány, čiastkové stratégie a iniciatívy sú zatiaľ záväzné.

F2F je jadrom zelenej dohody, keďže prechod na udržateľný potravinový systém môže priniesť environmentálne, zdravotné a sociálne výhody.

1. Štruktúra F2F

pozostáva z [hlavného posolstva](#) a [prílohy/dodatku](#), ktoré spolu v podstate tvoria strategický akčný plán pre stratégiu F2F.

2. Ciele F2F:

- zabezpečiť, aby výroba, preprava, distribúcia, obchodovanie a spotreba potravín mali buď neutrálny, alebo pozitívny vplyv na životné prostredie;
- Zachovať a obnoviť prírodné zdroje na pevnine a na mori
- Zmiernenie zmeny klímy

- Premena straty biodiverzity na rast
- Zabezpečiť potravinovú bezpečnosť, výživu a verejné zdravie

3. Kľúčové body stratégie F2F

a) F2F a ekologické (ekologické poľnohospodárstvo)

- Dosiahnuť cieľ aspoň 25 % ekologickej pôdy na celkovej poľnohospodárskej pôde EÚ do roku 2030 a výrazný nárast ekologickej akvakultúry.
- Určiť najlepšie metódy na stanovenie minimálnych povinných kritérií udržateľného verejného obstarávania dodávok potravín s cieľom podporovať zdravé a udržateľné stravovanie vrátane ekologických potravín v školách a verejných inštitúciách.
- Prijatť opatrenia na uľahčenie registrácie osív odrôd vrátane osív pre ekologické poľnohospodárstvo a na zabezpečenie lepšej dostupnosti tradičných a regionálnych odrôd na trhu.
- Navrhnuť akčný plán pre ekologické poľnohospodárstvo.
- Revidovať európsky program propagácie poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov.

b) F2F a SPP (spoločná poľnohospodárska politika)

- Financovanie nových ekologických režimov na podporu udržateľných postupov, ako sú presné poľnohospodárstvo, agroekológia (vrátane ekologického poľnohospodárstva), sekvestrácia uhlíka a agrolesníctvo. Tieto ekologické režimy musia byť súčasťou strategických plánov členských štátov.
- Pokiaľ ide o odporúčané špecifické ciele SPP, členské štáty stanovujú svoje vlastné národné hodnoty na dosiahnutie týchto cieľov.
- Strategické plány členských štátov musia odrážať poľnohospodárske postupy, ktoré môžu znížiť používanie pesticídov v SPP, a mali by poskytovať prístup k poradenstvu.

c) F2F, pesticídy a hnojivá

- Opatrenia na zníženie rizík a používania syntetických pesticídov vo všeobecnosti o 50 % do roku 2030 a používania nebezpečnejších pesticídov o 50 % do roku 2030.
- Revízia smernice o trvalo udržateľnom používaní pesticídov, ktorou sa uľahčí vstup prípravkov na ochranu rastlín obsahujúcich biologicky aktívne látky na trh.
- Posilnenie opatrení integrovanej ochrany proti škodcom a podpora používania bezpečných alternatívnych spôsobov ochrany plodín pred škodcami a chorobami.
- Revízia príslušných opatrení a právnych predpisov týkajúcich sa zníženia strát živín aspoň o 50 %, aby sa zároveň nezhoršila úrodnosť pôdy. Táto zmena zníži používanie hnojív do roku 2030 aspoň o 20 %.

d) F2F a udržateľné potravinové systémy

- Komisia do konca roka 2023 navrhne legislatívnu iniciatívu týkajúcu sa rámca udržateľného potravinového systému. Komisia zväží vypracovanie spoločných vymedzení pojmov a zásad všeobecnej udržateľnosti potravín, ktorými sa bude riadiť budúci politický a legislatívny vývoj.
- Komisia preskúma aj možnosti zosúladenia rôznych dobrovoľných environmentálnych vyhlásení a vypracuje rámec označovania udržateľnosti, ktorý bude zahŕňať výživové, klimatické, environmentálne a sociálne aspekty potravín, a to v súčinnosti s inými príslušnými iniciatívami.

e) F2F a nové inovatívne technológie

- Podpora nových inovačných technológií vrátane biotechnológie a vývoja biovýrobkov, ktoré sú bezpečné pre spotrebiteľov a životné prostredie a sú prínosom pre spoločnosť

-
-
- ako celok, napr. štúdie o potenciáli genomických techník na zlepšenie udržateľnosti v celom potravinovom reťazci.

f) F2F a konkurencia

- Stanovenie pravidiel hospodárskej súťaže pre kolektívne iniciatívy na podporu udržateľnosti v potravinových dodávateľských reťazcoch, čím sa podporia poľnohospodári a rybári pri dosahovaní lepšieho postavenia v dodávateľských reťazcoch.
- vykonávať smernicu o nekalých obchodných praktikách v jednotlivých členských štátoch.
- Zlepšenie poľnohospodárskych predpisov, ktoré posilňujú postavenie poľnohospodárov (napr. výrobcov zemepisných označení), ich družstiev, kolektívov a organizácií v dodávateľskom reťazci.

g) Ďalšie významné prvky F2F

Klíma

Nová európska nízkouhlíková iniciatíva v rámci dohody o klíme zahŕňa napríklad certifikáciu odstraňovania uhlíka z atmosféry. Základom je transparentné "započítavanie uhlíka", t. j. monitorovanie a overovanie skutočného odstraňovania uhlíka.

Potravinové zvieratá

- zníženie celkového predaja antimikrobiálnych látok pre hospodárske zvieratá a akvakultúru v EÚ o 50 % do roku 2030
- revízia právnych predpisov o dobrých životných podmienkach zvierat vrátane prepravy a zabíjania zvierat, zváženie možnosti uvádzať kvalitu dobrých životných podmienok zvierat na etiketách výrobkov;
- uvádzanie trvalo udržateľných a inovačných kŕmnych doplnkových látok na trh a ich vstup na trh.

S potravinami

- Pohotovostný plán pre potravinovú a potravinovú bezpečnosť
- preskúmanie právnych predpisov o materiáloch prichádzajúcich do styku s potravinami s cieľom zlepšiť bezpečnosť potravín a verejné zdravie, podpora nových a udržateľných foriem obalov využívajúcich recyklovateľné a opätovne použiteľné materiály;
- zmeny v zložení spracovaných potravín vrátane stanovenia maximálnych hodnôt pre určité živiny;
- boj proti potravinovým podvodom, Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF)
- ciele využívanie daňových stimulov, napríklad na propagáciu ovocia a zeleniny z ekologickej poľnohospodárskej výroby
- Európsky kódex správania pre zodpovedné obchodné a obchodné postupy a rámec monitorovania týchto faktorov.
- zníženie potravinového odpadu na maloobchodnej a spotrebiteľskej úrovni o polovicu do roku 2030

Spotrebiteľia

- stanovenie nutričných profilov s cieľom obmedziť propagáciu (prostredníctvom výživových alebo zdravotných tvrdení) potravín s vysokým obsahom tuku, cukrov a soli,
- návrh harmonizovanej požiadavky na označenie výživovej hodnoty na prednej strane balenia s cieľom umožniť spotrebiteľom vybrať si pri výbere potravín na základe zdravého stravovania;
- Nahradenie jednorazových obalov a príborov opakovane použiteľnými výrobkami.

4. Nástroje na dosiahnutie cieľov

- Zákonodarný
- Akčné plány a opatrenia
- Finančné mechanizmy
- Výskum a inovácie
- poradenské služby
- Poľnohospodársky vedomostný a inovačný systém (AKIS)
- Riešenia šité na mieru pre malé a stredné podniky

5. Problematické vonkajšie faktory

Environmentálne ambície Európskej zelenej dohody sa nenaplnia, ak bude Európa konať sama. Faktory ovplyvňujúce zmenu klímy a stratu biodiverzity sú globálne a neobmedzujú sa na štátne hranice. EÚ môže využiť svoj vplyv, odborné znalosti a finančné zdroje na povzbudenie svojich susedov a partnerov, aby sa k nej pripojili na tejto udržateľnej ceste.

6. Problematické vnútorné faktory

- Konkurencieschopnosť európskeho priemyslu dlhodobo klesá v dôsledku nadmernej regulácie, nerealistických environmentálnych cieľov a vysokých cien energie. Okrem toho EÚ dlhodobo zaostáva za USA, Čínou, Japonskom a Kóreou v globálnom trende digitalizácie, ktorá je pre budúcnosť kľúčová.
- Nedostatočné pridelovanie finančných prostriedkov vo vzťahu ku komplexnej dlhodobej stratégii.
- Približne 80 % dokumentu sa jednostranne zameriava na procesy znižovania emisií CO₂ a dosahovania uhlíkovej neutrality, a to aj v prípade riešenia otázok poľnohospodárstva, udržateľnej mobility a ďalších.
- návrhy na revíziu existujúcich právnych noriem EÚ v situácii, keď predchádzajúce normy ešte neboli plne implementované.
- Technológie sa prezentujú ako riešenia, ktorých masívne komerčné využitie potom jasne povedie k ďalšiemu zvýšeniu cien energie.
- V tomto strategickom dokumente, ktorého cieľom je zásadne zmeniť hospodársky život celej EÚ v nasledujúcich desaťročiach, chýbajú potrebné štúdie uskutočniteľnosti a posúdenia vplyvu vykonávania celého strategického plánu, napr. strata pracovných miest v priemysle.

Zásady zabezpečenia udržateľnej výroby potravín

ČO SA STANE, KEĎ SA SPÝTATE ĽUDÍ...

"JE PRE VÁS DÔLEŽITÉ ZABEZPEČIŤ UDRŽATEĽNÚ VÝROBU POTRAVÍN?"

Len málo ľudí by na túto otázku odpovedalo NIE !

ČO SA STANE, KEĎ SA SPÝTATE ĽUDÍ...

"VIETE, ČO ZNAMENÁ UDRŽATEĽNOSŤ POTRAVÍN? A ČO JE POTREBNÉ NA JEHO ZABEZPEČENIE?"

MÁLOKTO by poznal ODPOVEĎ na túto otázku !

Prvá definícia trvalo udržateľného rozvoja je obsiahnutá v správe OSN pripravenej v roku 1987. Prvá nadnárodná štúdia o potrebe zaviesť udržateľné dodávky potravín bola publikovaná pred viac ako 10 rokmi!

Aby bol potravinový dodávateľský reťazec udržateľný, musia sa zapojiť všetci aktéri. Poľnohospodári, rybári a výrobcovia v oblasti akvakultúry musia rýchlejšie zmeniť svoje výrobné metódy a čo najlepšie využívať prírodné, technologické, digitálne a vesmírne riešenia s cieľom dosiahnuť lepšie výsledky v oblasti klímy a životného prostredia, zvýšiť odolnosť voči zmene klímy a znížiť a optimalizovať využívanie určitých vstupov (napr. pesticídov a hnojív). Tieto riešenia si vyžadujú ľudské a finančné investície, ale tiež sľubujú vyššiu návratnosť pridanou hodnotou a znížením nákladov.

Udržateľnosť živočíšnej výroby

V rámci Európskej zelenej dohody je živočíšna výroba najviac spomínaným odvetvím Európskej komisie, v rámci ktorého je potrebné posilniť postupy šetrné ku klíme a prírode a prechod na udržateľnosť. Odvetvie chovu hospodárskych zvierat sa spomína vo všetkých hlavných stratégiách a akčných plánoch, ktoré doteraz predložila Európska komisia – od *stratégie "z farmy na stôl"*, stratégie biodiverzity, *plánu EÚ na boj proti rakovine*, akčného plánu EÚ *pre ekologické poľnohospodárstvo*, *stratégie EÚ pre metán* a *akčného plánu EÚ pre nulové znečistenie*. Ambiciózny charakter cieľov a počet plánovaných iniciatív sú v súlade s úsilím Európskej komisie o posilnenie udržateľnosti tohto odvetvia.

Ciele v oblasti klímy

Cieľom Európskej zelenej dohody je dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050, zatiaľ čo *európsky právny predpis v oblasti klímy* má za cieľ znížiť emisie skleníkových plynov do roku 2030 o 55 %. Na splnenie tohto cieľa sa Európska komisia vo viacerých doplnkových stratégiách zamerala aj na emisie hospodárskych zvierat, najmä metánu a amoniaku.

Podľa Komisie by sa mali monitorovať a riadiť:

- osvedčené postupy riadenia stáda, ktoré by mali zahŕňať výber plemien, ktoré sa majú prispôbiť miestnym podmienkam; postupy riadenia zdravia zvierat na ochranu zdravia zvierat, zníženie potreby veterinárneho ošetrovania a minimalizáciu chorobnosti a úmrtnosti populácií; a postupy na optimalizáciu riadenia stád s cieľom zmierniť emisie metánu z enterickej fermentácie a optimalizovať efektívne využívanie zdrojov zvýšením produktivity vrátane optimalizácie veku pri utratení, predĺžením života zvierat zlepšením zdravia zvierat, optimalizácie miery plodnosti v prípadoch, keď vysoká miera pôrodnosti prispieva k zníženiu emisií skleníkových plynov.
- osvedčené postupy kŕmenia hospodárskych zvierat, ktorými sa znižujú emisie skleníkových plynov úpravou kŕmnych zmesí; stravovacie postupy, ktoré znižujú emisie metánu z enterického kvasenia prežúvavcov; a udržateľné obstarávanie krmív. Podľa Komisie môžu kŕmne doplnkové látky a optimalizované koncepcie kŕmenia, ako aj šľachtiteľské programy zamerané na zdravie, dlhovekosť a plodnosť pri nízkych nákladoch výrazne znížiť emisie metánu z črevnej fermentácie.
- Komisia bude naďalej rozvíjať osvedčené postupy nakladania s hnojom, najmä pokiaľ ide o anaeróbnu digestiu; spracovanie močovky a hnoja v poľnohospodárskych zariadeniach; vhodné systémy spracovania a skladovania kalu alebo digestátu; postupy

vhodnej manipulácie s pevným hnojom a jeho skladovania s cieľom znížiť emisie a únik živín; aplikačné techniky na zníženie emisií amoniaku pri pridávaní močovky a pevného hnoja do poľnohospodárskej pôdy; a postupy hospodárenia so živinami, ktoré významne znižujú stratu živín a používanie hnojív.

- Hospodárenie s hnojom a používanie anaeróbnej digescie živočíšnych exkrementov môže nákladovo efektívne znížiť produkciu metánu z chovu hospodárskych zvierat. V kontexte obehového hospodárstva Komisia zdôrazňuje možnosti biorafinérií vyrábajúcich biohnojivá, bielkovinové krmivá a bioenergiu. Podľa Komisie by poľnohospodári mali využiť príležitosti na zníženie emisií metánu z hospodárskych zvierat začatím výroby energie z obnoviteľných zdrojov a investovaním do anaeróbnych reaktorov na výrobu bioplynu z poľnohospodárskeho odpadu a zvyškov, ako je hnoj.

Komisia sa zaoberá otázkou metánu a amoniaku najmä v:

- *Stratégia EÚ pre metán* (zatiaľ sa v nej nespomínajú záväzné ciele znižovania metánu, ani návrhy na zníženie veľkosti stád v intenzívnej poľnohospodárskej výrobe alebo na zmenu stravovania občanov EÚ)
- *v akčnom pláne pre obehové hospodárstvo*
- *v návrhoch týkajúcich sa taxonómie poľnohospodárstva (Ide o balík opatrení, ktoré podľa Komisie pomôžu zlepšiť tok peňazí smerom k udržateľným činnostiam v EÚ.)*
- *v balíku FitFor55* (balík je súborom návrhov na revíziu právnych predpisov v oblasti klímy, energetiky a dopravy a na zavedenie nových legislatívnych iniciatív na zosúladienie právnych predpisov EÚ s cieľmi EÚ v oblasti klímy.)
- *v akčnom pláne EÚ na nulové znečistenie*

Antibiotiká

CIEĽ: 50 % ZNÍŽENIE

Antimikrobiálna rezistencia (AMR) spojená s nadmerným a neprimeraným používaním antimikrobiálnych látok vo veterinárnej a humánnej medicíne vedie v EÚ/EHP každoročne k približne 33 000 úmrtiam a vysokým nákladom na zdravotnú starostlivosť. Komisia preto prijme opatrenia na zníženie predaja antimikrobiálnych látok pre hospodárske zvieratá a akvakultúru v celej EÚ o 50 % do roku 2030. V nových nariadeniach o veterinárnych liekoch a medikovaných krmivách sa stanovuje široká škála opatrení, ktoré majú pomôcť dosiahnuť tento cieľ a podporiť prístup "jedno zdravie".

Dobré životné podmienky zvierat

Európska komisia pripravila rozsiahlu **revíziu súčasných** právnych predpisov o dobrých životných podmienkach zvierat.

Revízia sa týka týchto otázok:

- klieťkový chov
- preprava živých zvierat,
- porážka zvierat (omráčenie);
- a označovanie dobrých životných podmienok zvierat na obaloch potravín.

Ekologické poľnohospodárstvo

Európska komisia je vo svojom prístupe k ekologickému poľnohospodárstvu pomerne progresívna. Hlavné všeobecné ciele ekologického poľnohospodárstva už boli uverejnené v *stratégii "z farmy na stôl"* a v stratégii biodiverzity. Tento prístup prispeje k dosiahnutiu cieľa

využívať do roku 2030 aspoň 25 % poľnohospodárskej pôdy EÚ na ekologické poľnohospodárstvo a k výraznému rozšíreniu ekologickej akvakultúry.

Ekologické poľnohospodárstvo má pozitívny vplyv na biodiverzitu, vytvára pracovné miesta a priťahuje mladých poľnohospodárov.

Okrem opatrení, ako sú ekologické režimy (nové ekologické režimy ponúknu veľké množstvo finančných prostriedkov na podporu udržateľných postupov, ako sú presné poľnohospodárstvo, agroekológia, nízkouhlíkové poľnohospodárstvo a agrolesníctvo), investičné a poradenské služby a opatrenia spoločnej rybárskej politiky, Komisia predložila *akčný plán pre ekologické poľnohospodárstvo*. Členským štátom to pomôže stimulovať ponuku produktov ekologickej poľnohospodárskej výroby aj dopyt po nich. Prostredníctvom propagačných kampaní a zeleného verejného obstarávania zabezpečí dôveru spotrebiteľov a zvýši dopyt.

S cieľom zlepšiť dostupnosť a cenu udržateľných potravín a podporovať zdravé a udržateľné stravovanie v inštitucionálnom stravovaní Komisia určí najlepší spôsob, ako **stanoviť minimálne povinné kritériá pre verejné obstarávanie udržateľných potravín**. To pomôže mestám, regiónom a verejným orgánom plniť ich úlohu nákupom udržateľných potravín pre školy, nemocnice a verejné inštitúcie, ako aj podporou udržateľných poľnohospodárskych systémov, ako je ekologické poľnohospodárstvo. Komisia pôjde príkladom a posilní normy udržateľnosti v zmluve o stravovaní svojich jedální. Preskúma aj školský program EÚ s cieľom ďalej podporovať spotrebu udržateľných potravín, a najmä zvyšovať informovanosť o význame zdravého stravovania, udržateľnej výroby potravín a znižovania plytvania potravinami.

Daňové stimuly by mali takisto podporovať prechod na udržateľný potravinový systém a povzbudzovať spotrebiteľov, aby si zvolili udržateľné a zdravé stravovanie. Návrh Komisie o sadzbách DPH (o ktorom sa v súčasnosti rokuje v Rade) by mohol členským štátom umožniť využívať sadzby cielenejším spôsobom, napríklad na podporu ekologicky pestovaného ovocia a zeleniny. Daňové systémy EÚ by sa tiež mali snažiť zabezpečiť, aby cena rôznych potravín odrážala ich skutočné náklady z hľadiska využívania vzácnych prírodných zdrojov, znečistenia, emisií skleníkových plynov a iných vonkajších vplyvov na životné prostredie.

Súvisiace ciele a iniciatívy Európskej zelenej dohody týkajúce sa pesticídov (vymedzené najmä v akčnom pláne *pre ekologické poľnohospodárstvo*):

- Komisia sa zameria na pravidlá výživy zvierat s cieľom zosúladiť ich s pravidlami ekologickej poľnohospodárskej výroby. Budú sa skúmať alternatívne zdroje organických vitamínov, najmä vitamínu B; Podporia sa geneticky nemodifikované krmné doplnkové látky
- Okrem zvýšenia dostupnosti krmných bielkovín z regionálnych zdrojov by sa mali nájsť alternatívne zdroje bielkovín na výrobu krmív, aby sa zabezpečila udržateľná a diverzifikovaná výživa zvierat. Mohli by zahŕňať hmyz, morské krmivo (napr. riasy) a vedľajšie produkty biohospodárstva (napr. odpad z rybolovu a akvakultúry). Okrem toho by sa mali aktualizovať normy ekologického krmenia zvierat
- Ekologický chov hospodárskych zvierat musí spĺňať prísne normy EÚ v oblasti dobrých životných podmienok zvierat a druhovo špecifické behaviorálne potreby zvierat v súlade s prístupom EÚ k prevencii chorôb
- podporovať výskum a inovácie v oblasti alternatívnych zdrojov živín, poľnohospodárstva a dobrých životných podmienok zvierat v akvakultúre, podporovať investície do prispôbených polykultúr a multitrofných systémov akvakultúry; a podporovať liahne a škôlky pre embryá a mláďatá z ekologického poľnohospodárstva

Značkovanie

Európska komisia plánuje zrevidovať súčasné pravidlá označovania potravín a rozšíriť ich na ďalšie typy označovania s cieľom posilniť informácie poskytované spotrebiteľom:

- Označovanie dobrých životných podmienok zvierat
- Označovanie informujúce spotrebiteľov o vplyve výroby mäsa a mäsových výrobkov na životné prostredie
- Označovanie krajiny pôvodu
- ekologické skóre (Eco-Score, Planet-Score)

Povýšenie

Pravidlá pre programy propagácie agropotravinárskych komodít sa preskúmavajú s cieľom:

- posilniť ich príspevok k udržateľnej výrobe a spotrebe, k prechodu na stravu obsahujúcu viac rastlinných potravín a menej červeného a spracovaného mäsa a iných potravín spojených s rizikom rakoviny
- Obmedzenia uvádzania nezdravých potravinových výrobkov na trh pre deti vrátane online marketingu
- posilnenie podpory ekologického poľnohospodárstva a udržateľne vyrábaných potravín v rámci programu na podporu konzumácie mlieka a podpory konzumácie ovocia v školách
- posilnenie podpory ekologického poľnohospodárstva a udržateľne vyrábaných potravín vo verejnom obstarávaní a stravovacích službách v školách, nemocniciach a vládnych úradoch

Alternatívne proteíny

Odvetvie alternatívnych bielkovín rýchlo rastie a Európska komisia podporuje výskum rastlinných alternatív živočíšnych produktov, ako aj výskum laboratórne pestovaného mäsa a fermentácie.

Potravinárske spoločnosti však investujú a plánujú investovať oveľa viac peňazí do rozvoja výroby alternatívnych bielkovín.

Udržateľnosť rastlinnej výroby

Európska komisia kladie dôraz na rastlinnú výrobu menej ako živočíšnu výrobu, ale stále stanovuje niekoľko veľmi ambiciózných cieľov pre rastlinnú výrobu. Kľúčové ciele sú vymedzené v stratégii "z farmy na stôl" a v stratégii biodiverzity, ale mnohé ďalšie predstavujú aj iné stratégie a akčné plány vrátane akčného plánu pre ekologické poľnohospodárstvo, akčného plánu nulového znečistenia a plánu EÚ na boj proti rakovine.

Prípravky na ochranu rastlín

Podľa Komisie cieľom budúcich právnych predpisov EÚ nie je úplne odstrániť pesticídy, ale skôr minimalizovať ich vplyv na ľudské zdravie a životné prostredie znížením závislosti od pesticídov a používaním alternatívnych metód a nízkorizikových nesyntetických pesticídov.

Hlavné ciele:

- 50 % zníženie používania chemických pesticídov do roku 2030
- 50 % zníženie rizík spojených s používaním chemických pesticídov do roku 2030
- 50 % zníženie používania vysokorizikových pesticídov do roku 2030

Hnojivá

Európska komisia zaradila medzi hlavné ciele Európskej zelenej dohody zníženie objemu používaných hnojív, pričom spojila otázku výroby hnojív s otázkou úniku oxidu uhličitého do ovzdušia. Komisia podporí cieľ nulového znečistenia dusíkom a fosforom z hnojív prostredníctvom cieľa znížiť straty živín aspoň o 50 %. Tento cieľ povedie aj k 20 % zníženiu používania hnojív do roku 2030.

Ekologické poľnohospodárstvo

Hlavným cieľom Európskej zelenej dohody súvisiacej s ekologickým poľnohospodárstvom je zvýšiť plochu ekologického poľnohospodárstva na 25 % poľnohospodárskej pôdy EÚ do roku 2030. Patrí sem podpora dopytu po ekologickej poľnohospodárskej výrobe (vrátane zmien vo verejnom obstarávaní na podporu spotreby ekologických výrobkov vrátane ovocia a zeleniny v školských jedálňach, zariadeniach verejného stravovania, inštitúciách), posilnenie rozpočtu na propagačné programy na podporu ekologickej poľnohospodárskej výroby, vyčlenenie finančných prostriedkov v rámci programu Horizont Európa na podporu zachovania a využívania genetických zdrojov, predšľachtiteľské a šľachtiteľské činnosti a dostupnosť ekologických osív; a prispeje k rozvoju ekologického heterogénneho rastlinného množiteľského materiálu a odrôd rastlín vhodných pre ekologickú poľnohospodársku výrobu.

Vylúčenie pôdy z produkcie

Vylúčenie pôdy z produkcie bolo jednou z najdiskutovanejších a najproblematickejších tém rokovaní o reforme SPP. Hlavné ciele Európskej zelenej dohody týkajúce sa ekologického poľnohospodárstva:

- Aspoň 10 % využívanej poľnohospodárskej plochy musí byť určených pre krajinu s vysokou rozmanitosťou, ako sú nárazníkové zóny, rotujúce alebo nerotujúce pôdy ležiace úhorom alebo krajinné prvky (živé ploty, neproduktívne stromy, terasy, rybníky atď.)
- Vo všeobecnosti bude potrebné chrániť väčšie územie – aspoň 30 % celkovej rozlohy pevniny a 30 % morskej plochy (v súčasnosti je chránených 26 % pevniny a 11 % mora)
- Pralesy a pralesy sa musia vymedziť, zmapovať, monitorovať a prísne chrániť a musia sa chrániť aj ekosystémy bohaté na uhlík vrátane trvalých trávnych porastov, mokradí, rašelinísk a lúk

Biopalivá

Biopalivami sa zaoberá najmä balík *FitFor55*, ktorý zahŕňa návrh na revíziu smernice o obnoviteľných zdrojoch energie. Na biopalivá sa vzťahuje aj nariadenie o udržateľnom financovaní, tzv. *taxonómia*.

Odkláňa sa od biopalív prvej generácie (biopalív z poľnohospodárskych plodín). Biopalivá druhej generácie, známe aj ako pokročilé biopalivá, sú palivá, ktoré sa vyrábajú z rôznych druhov nepotravinovej biomasy. Biomasa sa v tejto súvislosti vzťahuje na rastlinné materiály a živočíšny odpad používaný najmä ako zdroj paliva.

Termín biopalivá druhej generácie sa voľne používa na označenie "pokročilých" technológií používaných na spracovanie surovín na biopalivá a prípadne na používanie nepotravinových plodín, biomasy a odpadových surovín v "štandardných" technológiách spracovania biopalív. To spôsobuje značný zmätok. Preto je dôležité rozlišovať medzi surovinami druhej generácie a technológiami spracovania biopalív druhej generácie.

Povýšenie

Európska komisia tiež plánuje podporiť propagáciu výrobkov, ktoré Komisia hodnotí ako udržateľnejšie, a zároveň obmedziť propagáciu potravín, ktoré sa považujú za škodlivé z hľadiska životného prostredia aj zdravia. Cieľom Komisie je znížiť podporu alkoholu vrátane vína, pričom by sa mala podporovať konzumácia ovocia a zeleniny, najmä v ekologickej kvalite, ako aj zmena zloženia potravín a obmedzenie uvádzania potravín, ktoré sa budú hodnotiť ako nezdravé, na trh. Komisia takisto zvažuje možné úpravy daňového systému, aby členské štáty mohli podporovať udržateľnú a zdravú výrobu prostredníctvom rôznych sadzieb DPH, spotrebných daní a iných foriem zdaňovania a zároveň znevýhodňovať potraviny, ktoré sa hodnotia ako nezdravé alebo neudržateľné. Komisia preto preskúma aj právne predpisy EÚ o zdaňovaní alkoholu vrátane vína.

Zásady zabezpečenia udržateľnej výroby potravín

Spracovatelia a obchodníci majú významný vplyv na väčšinu kľúčových bodov stratégie F2F:

- Klimatická neutralita ⇒ : preprava potravín
- Zloženie potravín
- Balenie a označovanie potravín
- Podpora spotrebiteľského ⇒ rozhodovania
- Odpad
- Zodpovedné podnikanie

Prvky udržateľnej výroby potravín

Udržateľné potravinové systémy

Podľa programu Európskej komisie Z farmy na stôl zostávajú európske potravinové systémy jednou z hlavných príčin zmeny klímy a zhoršovania životného prostredia. Do roku 2030 by preto všetky články dodávateľského reťazca mali prispieť k zabezpečeniu neutrálneho alebo pozitívneho vplyvu potravinového dodávateľského reťazca na životné prostredie, aby bolo možné splniť hlavný cieľ Európskej komisie, ktorým je dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050.

Infraštruktúra pre alternatívne palivá

Komisia predložila návrh na revíziu existujúcich právnych predpisov s cieľom urýchliť zavádzanie **infraštruktúry na nabíjanie vozidiel alebo dopĺňanie paliva do nich alternatívnymi palivami** a zabezpečiť alternatívne dodávky energie pre lode v prístavoch a stojace lietadlá. Návrh sa vzťahuje na všetky druhy dopravy a zahŕňa ciele zavádzania infraštruktúry. Zaoberá sa aj interoperabilitou a zlepšuje používateľskú prístupnosť.

Marketing

Európska komisia sa vo svojich stratégiách a akčných plánoch zameriava aj na marketing, pričom v súlade so všeobecným úsilím Komisie sa zameriava na posilnenie podpory udržateľnej výroby. Komisia uplatňuje dvojaký prístup k marketingu – podpora posilnenia marketingu ekologických výrobkov a potravín, zdravých potravín a udržateľných potravín; Na druhej strane plánuje výrazne obmedziť marketing potravín, ktoré sú hodnotené ako neudržateľné alebo nezdravé. Stále však neexistuje definícia toho, ktoré potraviny sa budú považovať za "udržateľné".

Plasty a obaly

S cieľom znížiť objem plastového odpadu sa Európska komisia intenzívne zameriava aj na plasty, plastové obaly a obalové materiály používané v potravinárskom priemysle. Akčný plán pre obehové hospodárstvo je hlavným dokumentom, v ktorom sa stanovuje ďalší postup v tejto oblasti, ale otázka plastov a obalov je prepojená vo viacerých ďalších stratégiách a dokumentoch.

Hlavné ciele vymedzené pre plasty a obalové a obalové materiály v akčnom pláne pre obehové hospodárstvo sú:

- zavedenie povinných požiadaviek na podiel obsahu recyklovaných plastov, ako aj povinných opatrení na zníženie množstva odpadov z obalov
- zabezpečiť, aby boli všetky obalové materiály do roku 2030 recyklovateľné alebo opätovne použiteľné.

Je však tiež potrebné, aby bolo možné posúdiť, kedy má využívanie biologických surovín skutočný prínos pre životné prostredie, ktorý presahuje nižšie využívanie fosílnych zdrojov.

Súvisí to aj so smernicou o jednorazových plastových výrobkoch a otázkou mikroplastov.

Komisia zreviduje právne predpisy o MPSP s cieľom zlepšiť bezpečnosť potravín a verejné zdravie (najmä znížením používania nebezpečných chemických látok), podporovať používanie inovatívnych a udržateľných obalových riešení využívajúcich ekologické, opätovne použiteľné a recyklovateľné materiály a prispieť k zníženiu plytvania potravinami.

V stratégii EÚ pre chemické látky Komisia uvádza, že hlavné iniciatívy budú zahŕňať postupné vyradovanie najškodlivejších látok pri výrobe spotrebiteľských výrobkov vrátane prídavných látok v potravinách a materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami vrátane endokrinných disruptorov, látok, ktoré narúšajú imunitný a dýchací systém, a perzistentných látok, ako sú perfluórované a polyfluórované alkylové látky (PFAS).

Alternatívne proteíny

Odvetvie alternatívnych bielkovín rýchlo rastie s dynamickým nárastom ponuky rastlinných alternatív mlieka a mliečnych výrobkov a mäsa a mäsových výrobkov, ale veľmi progresívne sa vyvíjajú aj technologicky náročnejšie alternatívy vrátane laboratórne pestovaného mäsa, 3D tlačiarň mäsa a spracovania hmyzu a morských rias. V súčasnosti sa už spoločnosti zameriavajú napríklad na laboratórne pestované mlieko a mliečne výrobky, laboratórne pestované hovädzie mäso, hydinové mäso, bravčové mäso, laboratórne pestované morské plody, ale aj laboratórne pestované tuky a želatínu.

Značkovanie

Komisia zavedie harmonizovaný povinný systém označovania výživovej hodnoty na prednej strane balenia na úrovni EÚ. Komisia poznamenáva, že podľa štúdií sú pre spotrebiteľov najužitočnejšie systémy farebného kódovania, najmä farebné kódovanie v kombinácii s odstupňovaným ukazovateľom (ako je typ označenia NutriScore). Zavedenie označovania môže povzbudiť výrobcov, aby zmenili zloženie výrobkov (zmena zloženia potravín).

Plytvanie potravinami a potravinové straty

Hlavným cieľom Európskej komisie na zníženie plytvania potravinami a potravinových strát je znížiť do roku 2030 potravinový odpad na obyvateľa na maloobchodnej a spotrebiteľskej úrovni o polovicu.

Udržateľná spotreba potravín

Súčasný modely spotreby potravín sú neudržateľné zo zdravotného aj environmentálneho hľadiska. Priemerný príjem energie, červeného mäsa, cukrov, soli a tukov v EÚ naďalej prekračuje odporúčané hodnoty, zatiaľ čo spotreba celozrnných výrobkov, ovocia a zeleniny, strukovín a orechov je nedostatočná. Najdôležitejšie bude zvrátiť nárast nadváhy a obezity v celej EÚ do roku 2030. Prechodom na stravu obsahujúcu viac rastlín a menej červeného a spracovaného mäsa a viac ovocia a zeleniny sa zníži nielen riziko život ohrozujúcich chorôb, ale aj vplyv potravinového systému na životné prostredie. Odhaduje sa, že v roku 2017 došlo v EÚ k viac ako 950 000 úmrtiam (t. j. jednému z piatich) a strate viac ako 16 miliónov rokov zdravia v dôsledku nezdravého stravovania, najmä v dôsledku kardiovaskulárnych ochorení. Je potrebné poskytovať jasné informácie, ktoré spotrebiteľom uľahčia výber zdravého a udržateľného stravovania, zlepšia ich zdravie a kvalitu života a znížia náklady na zdravotnú starostlivosť.

Nástroj a ciele kampaní na zvyšovanie povedomia a informačných kampaní

- Vytváranie prostredia zdravého stravovania, ktoré povzbudzuje spotrebiteľov, aby si vybrali zdravé a udržateľné potraviny
- Označovanie potravín umožní spotrebiteľom vybrať si zdravé a udržateľné stravovacie návyky
- Zintenzívnenie boja proti plytvaniu potravinami
- Rámec pre udržateľné označovanie potravín

Na miestnej úrovni ovplyvňujú správanie a stravovacie návyky spotrebiteľov obchodné reťazce (zníženie plytvania potravinami, záujem o ekologické výrobky alebo výrobky miestnych dodávateľov).

Udržateľné stravovanie

Definícia udržateľného stravovania:

- strava s nízkym vplyvom na životné prostredie, ktorá prispieva k potravinovej a výživovej bezpečnosti a zdravému životu súčasných a budúcich generácií.

Udržateľné stravovanie chráni a rešpektuje biodiverzitu a ekosystémy, je kultúrne prijateľné, prístupné, ekonomicky spravodlivé a cenovo dostupné; nutrične primerané, bezpečné a zdravé; pri optimalizácii prírodných a ľudských zdrojov. Väčšina udržateľných diét zahŕňa zníženie spotreby mäsa, mliečnych výrobkov a vajec v dôsledku širokého vplyvu týchto priemyselných odvetví na životné prostredie.

Diéty označené ako "udržateľné"

- nízkouhlíkové diéty, ktoré sú štruktúrované tak, aby znížovali vplyv globálneho otepľovania.
- Zamerajte sa na regionalizované stravovanie, napr. Stredomorská strava, severská strava (s dôrazom na konzumáciu miestnych potravín)

"Menej, ale lepšie"

Fráza "menej, ale lepšie" sa vzťahuje na zníženie celkového množstva mäsa pri súčasnom zvýšení celkovej kvality konzumovaného mäsa. Kvalita sa v tomto prípade vzťahuje na udržateľný a zodpovedný spôsob chovu hospodárskych zvierat. To znamená jesť menej mäsa, ktoré chutí lepšie a je chované udržateľnejším spôsobom. Ďalšia podobná fráza "menej, ale rozmanitejšie" sa vzťahuje na menej konzumovaných mäsových bielkovín a zároveň zahŕňa

rozmanitejšie formy bielkovín, ako sú rastlinné bielkoviny. Môže to byť vo forme jedného jedla, ktoré neobsahuje mäso, alebo v deň "bez mäsa", keď mäso chýba v dennom jedle. Ukázalo sa, že obe tieto vety ovplyvňujú výber spotrebiteľa.

Spotrebiteľ

Na požiadavky spotrebiteľov reagujú najmä výrobcovia potravín. Ľudia mladšej generácie sa čoraz viac zaujímajú o environmentálne, zdravotné, sociálne a etické otázky. Sú si vedomí silného prepojenia medzi zdravím, kvalitou života a potravinami. Spotrebiteľ chce potraviny, ktoré sú čerstvé, bezpečné, rýchlo pripraviteľné, funkčné (obsahujúce zdraviu prospešné zložky), z udržateľných zdrojov, ako aj rôzne alternatívy konvenčných potravín (mlieko X nápoje vyrobené z mandlí, ovsu, maku...).

Medzi dlhodobé trendy patrí mierne rastúca celková spotreba obilnín, ovocia a zeleniny (najmä čerstvých, miestnych a exotických odrôd), mlieka a mliečnych výrobkov a pokles spotreby cukru a cukrovín a alkoholických nápojov. Je zrejmé, že dopyt po potravinách vyrábaných v systéme ekologickej alebo integrovanej výroby rastie, s čím rastie záujem výrobcov a predajcov o tieto potraviny, ako aj o miestne výrobky.

Existuje tiež významná skupina spotrebiteľov, ktorí sa vyhýbajú napríklad lepku a laktóze. Vegetariánstvo (vrátane vegánstva, konzumácie surovín atď.) sa stáva dôležitým stravovacím prúdom, ktorý prináša rastúci záujem o potraviny rastlinného pôvodu, napr. rastlinné nápoje, náhrady mäsa, čisto zeleninové jedlá atď. Je príliš skoro hodnotiť niektoré trendy, ako je konzumácia hmyzu, hoci sa čoraz viac používajú hmyzie proteíny. Rastie záujem o výrobu bielkovín aj z netradičných surovín rastlinného pôvodu.

Stravovanie sa stalo spôsobom života – čoraz viac z nás prechádza na bezlepkovú a bezmäsitú diétu a pravidelné sezónne "detoxy" a venujeme sa mu na plný úväzok, podľa toho prispôbujeme náš výber dovolenky, priateľov a životného partnera. Jedlo je zdrojom skúseností – v reštauráciách jeme čoraz viac a sme ochotní za jedlo zaplatiť podstatne viac peňazí ako predchádzajúce generácie. A jedlo je spôsob sebvýjadrenia. Pre mnohých ľudí je vegánstvo vyjadrením protestu proti mäsospracujúcim závodom a ničeniu životného prostredia, zatiaľ čo iní sa definujú proti celému establišmentu a spoločenským konvenciám.

Bežné alternatívne diéty

Vegánstvo je filozofia a životný štýl, postoj odmietania používania zvierat pre ľudský prospech ako surovín alebo výrobných jednotiek. Z praktického hľadiska sa vegánstvo prejavuje najmä vylúčením živočíšnych potravín zo stravy, alebo nepoužívaním žiadnych živočíšnych produktov (napr. koža, vlna, perie), nezneužívanie zvierat (odmietnutie testovať na zvieratách, cirkusy so zvieratami). Medzi dôvodmi, ktoré vedú k vegánstvu, sa najčastejšie uvádzajú environmentálne alebo etické. Vegáni nejedia mäso, masť, morské plody, vajcia, mliečne výrobky, med a iné živočíšne produkty. Keď je vegán, je potrebné dbať na dostatok vitamínu B12, vitamínu D, jódu, selénu, vápnika a omega-3 mastných kyselín. Nevyvážená vegánska strava neobsahuje dostatočné množstvo niektorých dôležitých látok, ktorých nedostatok môže ovplyvniť celkovú výkonnosť tela, mozgu a duševného stavu. Umelé formy doplnkov často nie sú identické s prírodnými a účinok ich absorpcie ľudským telom nie je dostatočne vedecky študovaný. Preto existuje názor medzi vedeckou komunitou, že je dobré, aby ľudské telo dostávalo všetky živiny v prirodzenej forme.

Surová = surová strava – podobne ako vegánstvo, ale konzumujú iba tepelne neupravené jedlo. Spôsoby prípravy súvisia aj so skutočnosťou, že to naozaj nie je len surová strava, ale enzymaticky živá strava. RAW potraviny sa vareniu úplne nevyhýbajú. Podľa tejto koncepcie

sa plodiny môžu variť až do maximálnej teploty 42 °C až 45 °C. Bolo overené, že pri tejto teplote si potravina zachováva svoj pôvodný obsah všetkých živín, ale nezničí patogény.

Vegetariánstvo je spôsob stravovania (Diéty), ak je vylúčený zo stravy mäso (červené mäso, hydina, morské plody, ryby a mäso z ostatných zvierat). Môže tiež zahŕňať vylúčenie iných výrobkov z porážky zvierat ako sú vnútorné orgány, koža a kožné deriváty. Ľudia prijímajú vegetariánstvo z rôznych dôvodov. Mnoho ľudí nekonzumuje mäso z etických dôvodov, z úcty k zvieratám, aby odstránili svoju bolesť a stres. Tieto etické motivácie uzakoňujú rôzne náboženské presvedčenia, rovnako ako ich zakladajú rôzni obhajcovia práv zvierat. Ďalšie motivácie vegetariánstva súvisia so zdravím a ekologickými, kultúrnymi, estetickými, ekonomickými, zdravotnými alebo osobnými preferenciami. Existujú rôzne typy vegetariánskej stravy, ako napríklad ovo-vegetariánske. Diéta (zahŕňa vajcia, ale nie mliečne výrobky) laktovegetariánska strava (zahŕňa mliečne výrobky, ale nie vajcia) a ovo-laktóza vegetariánska diéta (zahŕňa vajcia aj mliečne výrobky).

Polovegetariánske (polovegetariánska, polobezmäsitá) strava pozostáva hlavne z vegetariánskych jedál, ale môže zahŕňať aj príležitostnú konzumáciu rýb, hydiny alebo niekedy iných druhov mäsa. Pescetariánstvo je opísané ako "ryby, áno, ale žiadne iné mäso".

- **Ekonomické vegetariánstvo**

Ekonomický vegetarián je osoba, ktorá praktizuje vegetariánstvo buď z filozofického hľadiska, je motivovaná jednoduchým životným štýlom alebo len kvôli nevyhnutnosti. V rozvojovom svete môže byť mäso často luxusom. Ekonomickí vegetariáni veria, že výživa sa dá získať efektívnejšie a za nižšie náklady prostredníctvom zeleniny, obilia atď. Ako z mäsa. Tvrdia, že vegetariánska strava je bohatá na vitamíny, vlákninu a komplexné sacharidy a nesie menej rizík (napr. srdcové choroby, obezita a bakteriálne infekcie) ako mäso. V dôsledku toho považujú produkciu mäsa za ekonomicky nevhodnú.

- **Environmentálne vegetariánstvo**

Všetky druhy mäsa, ale najmä jahňacie a hovädzie mäso, produkujú niekoľkonásobne viac skleníkových plynov ako ovocie alebo zelenina. Environmentálne vegetariánstvo je motivované túžbou tvoriť, aby sa zabránilo tomuto negatívnemu vplyvu produkcie mäsa na životné prostredie.

Kalkulačka výživovej stopy potravín

je webová aplikácia, ktorá vypočítava **relatívny vplyv zložiek použitých na jednu porciu hlavného jedla na životné prostredie a z jeho prípravy** (napr. varenie, vyprážanie). Tento vplyv je vyjadrený jedným číslom = celková hodnota nutričnej stopy, ktorá sa pohybuje od 1 do 5 (od najmenšieho vplyvu po najvyšší, podobne ako známky v škole). Pre lepšiu prehľadnosť sa závažnosť nárazu v aplikácii líši aj farbami.

Výsledok nutričnej stopy v kalkulačke sa počíta v dvoch hlavných krokoch. Z množstva prísad použitých v receptúre **sa vplyv na životné prostredie na porciu jedla najprv vypočíta osobitne v každej z piatich kategórií**: – zmena klímy, acidifikácia životného prostredia (acidifikácia), nadmerné množstvo živín vo vode (eutrofizácia), strata vody a využívanie pôdy. Týmto vplyvom sa priraduje závažnosť od 1 do 5 podľa normatívneho škálovacieho systému pre danú kategóriu. Celkový výsledok výživovej stopy sa vypočíta **spríemerovaním týchto individuálnych závažností** a priradením celkového vplyvu od 1 do 5.

Na kvantifikáciu jednotlivých vplyvov na životné prostredie sa používa tzv. Hodnotenie životného cyklu (zložky LCA – sa vypočítajú na úrovni od kolísky po sklad a potom sa pridá spôsob prípravy). Spojiť vplyvy na životné prostredie do jednej celkovej hodnoty, takzvaného "posudzovania vplyvov na životné prostredie". Nutričné stopy, pristupujeme, aby sme **mohli**

porovnávať rôzne potraviny na základe jednej hodnoty (ktorá je bezrozmerná, pretože kombinuje vplyvy na životné prostredie s rôznymi jednotkami).

Výskum a inovácie pre udržateľnú výrobu potravín

F2F hovorí:

Výskum a inovácia zohrávajú kľúčovú úlohu pri urýchľovaní prechodu na udržateľné, zdravé a inkluzívne potravinové systémy od prvovýroby až po spotrebu. Výskum a inovácia môžu pomôcť pri vývoji a testovaní riešení, prekonávaní prekážok a odhaľovaní nových trhových príležitostí.

Financovanie výskumu a inovácií

Horizont Európa je rámcový program EÚ pre výskum a inováciu na obdobie 2021 – 2027. Program vychádza z výsledkov programu Horizont 2020.

Program Horizont Európa má tri hlavné ciele:

- posilnenie Európskeho výskumného priestoru (EVP), a teda aj európskych výskumných a technologických základní
- oživenie inovačnej kapacity, konkurencieschopnosti a trhu práce Európy
- zameranie sa na priority občanov EÚ a presadzovanie európskych hodnôt.

Horizont Európa je nielen najväčším, ale (slovami Európskej komisie) **aj doteraz najambicióznym programom v oblasti výskumu a inovácií** s potenciálom vytvoriť významný vedecký, spoločenský a hospodársky vplyv, prispieť k cieľom v oblasti klímy a vytvoriť nové vysokokvalifikované pracovné miesta.

V rámci programu Horizont Európa Komisia navrhuje vynaložiť 10 miliárd EUR na výskum a inovácie v oblasti potravín, biohospodárstva, prírodných zdrojov, poľnohospodárstva, rybníctva, akvakultúry a životného prostredia, ako aj na využívanie digitálnych technológií a riešení blízky prírode pre agropotravinársky sektor.

Kľúčová oblasť výskumu sa bude týkať mikrobiómu, potravy oceánov, mestských systémov potravinovej bezpečnosti, ako aj zvýšenia dostupnosti a množstva alternatívnych zdrojov bielkovín, ako sú rastlinné, mikrobiálne, morské a hmyzie bielkoviny. Opatrenia týkajúce sa zdravia pôdy a potravín sa zamerajú na vypracovanie riešení na obnovu zdravia a funkcií pôdy. Nové poznatky a inovácie takisto posilnia agroekologické prístupy v prvovýrobe prostredníctvom špecializovaného partnerstva pre živé agroekologické laboratória. Pomôže to znížiť používanie pesticídov, hnojív a antimikrobiálnych látok.

Všetci poľnohospodári a všetky vidiecke oblasti musia mať rýchle a spoľahlivé internetové pripojenie. Je základným faktorom vytvárania pracovných miest, podnikania a investícií vo vidieckych oblastiach, ako aj zlepšovania kvality života v oblastiach, ako sú zdravotná starostlivosť, zábava a elektronická verejná správa. Prístup k vysokorychlostnému širokopásmovému internetu takisto umožní začleniť presné poľnohospodárstvo a využívanie umelej inteligencie do všetkých politík. Umožní EÚ v plnej miere využiť svoje vedúce postavenie vo svete v oblasti satelitných technológií. Konečným výsledkom bude zníženie nákladov pre poľnohospodárov, zlepšenie hospodárenia s pôdou a kvality vody, zníženie používania hnojív, pesticídov a emisií skleníkových plynov, zlepšenie biodiverzity a vytvorenie zdravšieho životného prostredia pre poľnohospodárov a občanov.

Znalosti a poradenstvo sú kľúčové pre všetkých aktérov v potravinovom systéme na dosiahnutie udržateľnosti. Najmä prvovýrobcovia potrebujú objektívne konzultačné služby šité na mieru, aby mohli prijímať rozhodnutia o udržateľnom riadení stredných podnikov.

Stratégia taxonómie EÚ je vykonávací nástroj, ktorý kapitálovým trhom umožňuje identifikovať investičné príležitosti, ktoré prispievajú k cieľom politiky v oblasti životného prostredia, a reagovať na ne. Členské štáty budú musieť zvýšiť podporu režimov AKIS vo svojich strategických plánoch SPP, ktoré sa budú vzťahovať na všetkých aktérov v potravinovom dodávateľskom reťazci. Vytvorí sa dátová sieť o udržateľnosti poľnohospodárskych podnikov, ktorá:

- zbierať údaje o cieľoch stratégie "z farmy na stôl" a stratégie biodiverzity a iných ukazovateľov udržateľnosti,
- Umožní referenčné porovnanie výkonnosti poľnohospodárskych podnikov s regionálnymi, vnútroštátnymi alebo odvetvovými priemerami.
- Poľnohospodárom bude poskytovať spätnú väzbu a poradenstvo prostredníctvom prispôbených poradenských služieb a prepojí ich skúsenosti s európskym partnerstvom v oblasti inovácií a výskumnými projektmi.
- Umožní spracovanie a analýzu údajov o výrobe, využívaní pôdy, životného prostredia a iných údajov, čím sa zabezpečí presné a prispôbené uplatňovanie výrobných postupov na úrovni poľnohospodárskych podnikov a monitorovanie výkonnosti odvetvia, ako aj podpora iniciatívy pre nízkouhlíkové poľnohospodárstvo.

Napríklad sieť Enterprise Europe Network bude MSP poskytovať poradenské služby v oblasti udržateľnosti a podporovať šírenie najlepších postupov.

Boj proti potravinovým podvodom

- Potravinové podvody ohrozujú udržateľnosť potravinových systémov.
- Zavádzajú spotrebiteľov a bránia im prijímať informované rozhodnutia.
- Ohrozujú bezpečnosť potravín, spravodlivé obchodné praktiky, odolnosť trhov s potravinami a v konečnom dôsledku aj jednotný trh.

V tejto súvislosti je kľúčová politika nulovej tolerancie s účinnými odstrašujúcimi prostriedkami.

Obehové hospodárstvo = obchodné hospodárstvo

Obehové hospodárstvo

- spôsob výroby a spotreby, ktorý pridáva hodnotu existujúcim výrobkom, surovinám a materiálom prostredníctvom spoločného využívania, prenájmu, opätovného použitia, opravy, opätovného zhotovovania alebo recyklácie;
- t. j. predĺžiť životnosť výrobkov (eliminovať ich plánovanú poruchovosť a zastarávanie), modifikovať a recyklovať ich na konci ich životnosti a vrátiť takto získané materiály späť do výrobného cyklu (vlastného alebo iného, napr. v rámci priemyselnej symbiózy),
- Prístup, pri ktorom sa kruh uzavrie – najlepšie na miestnej úrovni, odpad ideálne nevzniká, a preto je zdrojom pre ďalšiu výrobu.

Lineárna ekonomika

- Suroviny sa premieňajú na výrobky, predávajú sa a spaľujú alebo skládkujú na konci relatívne krátkej životnosti.

Obehové hospodárstvo

- **je riešením klimatickej krízy**, pretože vytvára funkčné a dlhodobu udržateľné vzťahy medzi prírodou a ľudskou spoločnosťou;
- **Cieľom obehového hospodárstva je čo najefektívnejšie využívanie zdrojov, ako sú plasty, textil a biomasa, a zníženie množstva odpadu;**
- obehové hospodárstvo je plne v súlade s cieľmi udržateľného rozvoja stanovenými Organizáciou Spojených národov do roku 2030, najmä s cieľom č. 12 – zodpovedná výroba a spotreba;
- Ide o aktuálny celosvetový trend a dopyt po produktoch a službách, ktoré rešpektujú princípy obehového hospodárstva, bude rásť
- Spoločnosti, ktoré sú pripravené včas a sú schopné prezentovať svoje aktivity a úspechy v tejto oblasti, ktoré vyrábajú udržateľne a s ohľadom na dopady na životné prostredie, získajú množstvo výhod. Tie budú zahŕňať: zníženie výrobných nákladov, nové obchodné príležitosti, kvalitných zamestnancov a odborníkov, ako aj viac nových zákazníkov, pre ktorých je pôvod výrobku a jeho environmentálna stopa dôležitým rozhodovacím faktorom pri ich nákupe.

Zásadu obehového hospodárstva navrhla EÚ v *akčnom pláne pre obehové hospodárstvo*, navrhované opatrenia podporujú obehové hospodárstvo vo všetkých fázach hodnotového reťazca – od výroby po spotrebu, opravu a opätovnú výrobu, nakladanie s odpadom a druhotné suroviny, ktoré sa vracajú späť do hospodárstva. Navrhované opatrenia boli prijaté v súlade so zásadami lepšej právnej regulácie a na základe príslušných konzultácií a posúdení vplyvu.

Mnohé odvetvia čelia osobitným výzvam v kontexte obehového hospodárstva z dôvodu osobitných vlastností svojich výrobkov alebo hodnotových reťazcov, environmentálnej stopy alebo závislosti od materiálov z krajín mimo Európy. Tieto odvetvia si vyžadujú ciele riešenia, aby sa zabezpečilo úplné zohľadnenie interakcií medzi rôznymi fázami cyklu v celom hodnotovom reťazci. Preto boli za prioritné oblasti určené:

- plasty (recyklovateľnosť, biologická rozložiteľnosť, nebezpečné látky v určitých plastoch a znečistenie morí);
- plytvanie potravinami (vzťahuje sa na celý potravinový reťazec);
- kritické suroviny (so značným hospodárskym významom pre EÚ a zároveň citlivé na prerušenie dodávok);
- stavebný a demolačný odpad (jeden z najväčších zdrojov odpadu v Európe z hľadiska objemu);
- biomasa a bioprodukty (napr. drevo, plodiny alebo vlákna).

V revidovanom legislatívnom rámci týkajúcom sa odpadu sa stanovujú jasné ciele znižovania množstva odpadu a začína sa ambiciózne a dôveryhodné dlhodobé smerovanie odpadového hospodárstva a recyklácie.

Medzi kľúčové ciele revidovaného návrhu o odpade patrí:

- spoločný cieľ EÚ recyklovať 65 % komunálneho odpadu do roku 2035,
- Spoločný cieľ EÚ recyklovať 70 % odpadu z obalov do roku 2030
- Existujú aj ciele recyklácie konkrétnych obalových materiálov:

- Papier a lepenka: 85%
 - Železné kovy: 80%
 - Hliník: 60%
 - Sklo: 75%
 - Plast: 55%
 - Drevo: 30%
- Závazný cieľ znížiť skládkovanie na maximálne 10 % komunálneho odpadu do roku 2035.
 - Povinnosti triedeného zberu sa posilnia a rozšíria na nebezpečný odpad z domácností (do konca roka 2022), biologický odpad (do konca roka 2023), textil (do konca roka 2025).
 - Zaviedli sa minimálne požiadavky na systémy rozšírenej zodpovednosti výrobcu s cieľom zlepšiť ich riadenie a nákladovú efektívnosť.

Prvky obehového hospodárstva

1. Rámec udržateľnej produktovej politiky:
 - zásady navrhovania udržateľných výrobkov (trvanlivosť, vyšší podiel recyklovateľných častí, obmedzenie jednorazového použitia atď.), najmä pre výrobky identifikované v rámci hodnotových reťazcov
 - posilnenie postavenia spotrebiteľov a verejných obstarávateľov
 - Princíp obehovosti vo výrobných procesoch
 2. Hodnotové reťazce kľúčových produktov (výzva kľúčových hodnotových reťazcov v oblasti udržateľnosti si vyžaduje naliehavé, komplexné a koordinované opatrenia ako neoddeliteľnú súčasť rámca udržateľnej produktovej politiky):
 - elektronika a IKT (informačné a komunikačné technológie)
 - Batérie a vozidlá
 - balenie
 - plasty
 - Textilné výrobky
 - Stavebníctvo a budovy
 - Potraviny, voda a živiny
 3. Menej odpadu, vyššia hodnota
 - Podpora predchádzania vzniku odpadu (legislatíva, stimuly, viac informácií, postupy recyklácie...)
 - posilnenie zásady obehovosti v prostredí bez toxických látok (politika a nariadenia v oblasti chemických látok, napr. REACH,...)
- Nota. Reach je** skratka pre chemickú politiku Európskej únie, ktorá vychádza z jej obsahu - registrácia, hodnotenie (hodnotenie), autorizácia (autorizácia) a obmedzovanie chemických látok. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 REACH o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií (REACH) nadobudlo účinnosť 1. júna 2007
- Vytvorenie dobre fungujúceho trhu s druhotnými surovinami
 - obmedzenia vývozu odpadu z EÚ
4. CE pôsobiaca na úrovni regiónov, miest a jednotlivcov
 - Pozitívne účinky na počet pracovných miest
 - investície do vzdelávacích systémov a ohavnej odbornej prípravy, celoživotného vzdelávania
 - Iniciatívy – Európska mestská iniciatíva, iniciatíva Regióny, dohoda o hlavnom zelenom meste...

Potravinové straty a plytvanie potravinami

Plytvanie potravinami je celosvetový problém a jeho zníženie má nepochybne obrovský potenciál skutočne znížiť zdroje, ktoré používame na výrobu potravín.

Boj proti plytvaniu potravinami má preto širší alebo trojnásobný vplyv:

- šetrí potraviny na ľudskú spotrebu,
- pomáha poľnohospodárom, podnikom a spotrebiteľom šetriť peniaze a
- Znižuje vplyv výroby a spotreby potravín na životné prostredie.

V súvislosti s vyššie uvedeným je tiež možné rozlíšiť náklady spojené s plytvaním potravinami, ktoré sú ekonomické na jednej strane a environmentálne na strane druhej. Hospodárske náklady zahŕňajú nielen náklady súvisiace s hodnotou samotných výrobkov, ale aj súvisiace náklady spojené so spracovaním, výrobou, prepravou a skladovaním odpadových výrobkov. Ide najmä o náklady, ktoré vznikli alebo spôsobili škodu v počiatočných fázach potravinového dodávateľského reťazca. A potom sú tu environmentálne náklady, ktoré pokrývajú celý životný cyklus potravinárskych výrobkov a kde odpad znamená plytvanie zdrojmi, ako sú pôda, voda, energia a iné vstupy, a nesmieme zabúdať na emisie skleníkových plynov. Napokon, obmedzenie plytvania potravinami prináša nielen úspory výrobcovi, maloobchodníkovi a spotrebiteľovi, ale je dôležité uznať, že zhodnocovanie a prerozdelenie nadbytočných potravín, ktoré by inak skončili ako odpad, má aj dôležitý sociálny rozmer.

Znižovanie potravinových strát a plytvania potravinami je jedným z cieľov stratégie F2F. Riešenie potravinových strát a obmedzenie plytvania potravinami prinesie úspory spotrebiteľovi a prevádzkovateľovi a obnova a prerozdelenie nadbytočných potravín, ktoré by inak skončili ako potravinový odpad, má dôležitý sociálny rozmer. Je tiež v súlade s politikami týkajúcimi sa zhodnocovania živín a druhotných surovín, výroby krmív, bezpečnosti potravín, biodiverzity, biohospodárstva, odpadového hospodárstva a energie z obnoviteľných zdrojov.

Rozdiel medzi potravinovými stratami a plytvaním potravinami

Podľa základného rozlíšenia, ktoré používa Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO), **definujeme** potravinové straty ako "zníženie množstva alebo kvality potravín". **V tejto súvislosti je plytvanie potravinami** de facto súčasťou potravinových strát a vzťahuje sa na vyhadzovanie alebo alternatívne (nepotravinové) použitie bezpečných a výživných potravín určených na ľudskú spotrebu, ku ktorému dochádza v celom potravinovom reťazci od prvovýroby až po konečnú spotrebu v domácnostiach.

Potravinový odpad zahŕňa všetky potraviny a nejedlé časti potravín, ktoré boli odstránené z potravinového reťazca bez použitia (vrátane napríklad kompostovania, orby alebo neuskutočnenia zberu plodín, anaeróbnej digescie, výroby bioenergie, kogenerácie, spaľovania alebo zneškodňovania v kanalizácii, na skládkach alebo v mori atď.). Potravinový odpad – ak sa naň pozrieme v kontexte predchádzania vzniku odpadu – obsahuje jedlé časti potravín (t. j. odpad, ktorému sa dá vyhnúť) aj nejedlé časti potravín (t. j. tie časti, kde sa nedá zabrániť plytvaniu potravinami).

Potravinové straty sa počítajú predovšetkým z výroby a distribúcie potravín, ale vyskytujú sa na všetkých úrovniach výroby, dodávateľského a zákazníckeho reťazca potravín, a teda "z farmy na stôl".

Plytvanie potravinami je výsledkom nákupných rozhodnutí spotrebiteľov, maloobchodníkov a poskytovateľov služieb (napr. donáškové služby atď.), ktoré priamo ovplyvňujú správanie spotrebiteľov.

Podľa štatistík Eurostatu, ktoré sú založené na metodike výskumného projektu FUSIONS, vzniká v Európskej únii ročne približne 88 miliónov ton potravinových strát, čo zodpovedá približne 173 kg na osobu, s odhadovanými nákladmi (alebo finančnými stratami) vo výške 143 miliárd EUR ročne. Tieto náklady sa týkajú celého potravinového distribučného reťazca.

Pokiaľ ide o produkciu potravinového odpadu, prvé dve miesta zaujímajú domácnosti s viac ako polovicou celkového podielu a potravinársky priemysel.

Časť odpadu je spôsobená legislatívou, ktorá sa často zavádza v snahe chrániť ľudské zdravie. Ďalšia časť môže súvisieť s preferenciami a zvykmi spotrebiteľov. Nesprávne pochopenie a nesprávne používanie označovania dátumu (dátum spotreby a dátum minimálnej trvanlivosti) takisto vedie k plytvaniu potravinami. Všetky tieto rôzne fázy a príčiny je potrebné analyzovať a podľa potreby riešiť, aby sa znížilo plytvanie potravinami.

Je teda jasné, že pokiaľ ide o pôvod a zdroje potravinového odpadu a plytvania potravinami, musia sa preto prijať vhodné opatrenia nielen vo fáze spotreby (t. j. pokiaľ ide o správanie spotrebiteľov), ale aj na strane potravinárskeho priemyslu a distribúcie.

Samozrejme, najlepším spôsobom, ako predchádzať plytvaniu, je predchádzať nadmernému plytvaniu potravinami, ale aj v záverečnej fáze spotreby existuje v praxi obrovský potenciál na zníženie plytvania potravinami a záchranu plytvania potravinami v našich domovoch.

Na to je však potrebné identifikovať aj zdroje strát, a preto považujeme za vhodné pripomenúť hlavné skupiny potravín, ktorými sa plytvá a ktoré v domácnostiach plytvajú potravinami.

Najväčšími objemovými zdrojmi potravinového odpadu sú: • Zelenina (24%) • Ovocie (22%) • Obilniny (12%) • Mäso (11%) • Olejnaté semená (10%) • Zemiaky (7%) • Mliečne výrobky (5%) • Cukrová repa (4%) • Ryby (3%) a • Vajcia (2%).

ALE buďte opatrní!!

V závislosti od environmentálnej záťaže plytvania v celom potravinovom dodávateľskom reťazci sú potravinárskymi komoditami tieto: • Ryby (50 %) • Zelenina (46 %) • Ovocie (41 %) • Olejnaté semená (36 %) • Vajcia (31 %) • Mäso (23 %) • Zemiaky (22 %) • Obilniny (20 %) • Mliečne výrobky (5 %) a • Cukrová repa (4 %)

Prioritné poradie opatrení na zníženie potravinových strát a plytvania potravinami v EÚ

PREVENCIA: v prvom rade predchádzať potravinovým stratám a plytvaniu potravinami;

OPĀTOVNÉ POUŽITIE: opätovné použitie potravín na ľudskú spotrebu prostredníctvom redistribúcie a potravinových bánk alebo ich opätovné použitie ako krmivo pre zvieratá;

RECYKLÁCIA: zvýšenie hodnoty vedľajších produktov a opätovné využitie živín na iné účely, napríklad na kompostovanie;

INÉ POUŽITIE: spaľovanie, po ktorom nasleduje energetické zhodnotenie.

Prvé tri (prevencia, darovanie a krmivá) sú opatrenia, ktoré možno vykonať predtým, ako sa potraviny stanú odpadom, a sú najuprednostňovanejšími riešeniami (z hospodárskeho a environmentálneho hľadiska).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This work was co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Innovation of the structure and content of study programs profiling food study fields with a view to digitizing teaching

Táto publikácia bola spolufinancovaná programom Európskej Únie Erasmus+

Inovácia štruktúry a obsahového zamerania študijných programov profilujúcich potravinárske

študijné odbory s ohľadom na digitalizáciu výučby
FOODINOVO | 2020-1-SK01-KA203-078333

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Financované Európskou úniou. Vyjadrené názory a postoje sú názormi a vyhláseniami autora(-ov) a nemusia nevyhnutne odrážať názory a stanoviská Európskej únie alebo Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA). Európska únia ani EACEA za ne nepreberajú žiadnu zodpovednosť.

FOODINOVO | 2020-1-SK01-KA203-078333